

ביאורים

היום נשלים את הלימוד בנושא היחס לטעמי המצוות, ונוסיף עוד שלוש נקודות חשובות:

נקודה ראשונה - המצוה פועלת על הנשמה. למדנו בעבר שעשיית המצוה אינה נשאת רק ברובד של עשיית רצון ה', אלא היא פועלת ממש בעולם. הרב קוק בפסקה הראשונה מרחיב זאת - המצוות לא פועלות רק על העולם הכללי, אלא גם על נשמתו של כל אחד ואחד מאתנו, ובלשונו: המצוות 'בונות את הנשמה'. הנשמה שלנו איבדה את הקירבה לקב"ה, ואת זה היא מחפשת. החזרה הזו לקרבת ה' נעשת באמצעות התורה והמצוות. כל לימוד תורה וכל מעשה מצוה שאנו מקיימים מקרבים אותנו לכור מחצבתנו - הקב"ה. עם זאת הרי שככל שנהיה קשורים יותר במצוה, דהיינו נבין את המשמעות שלה ונרגיש חיבור אליה, היא תקרב אותנו יותר לקב"ה.

נקודה שנייה - מצוות התורה הן מוסריות. אין סתירה או אי התאמה בין המצוות לבין המוסר והמדידות הטובות. מצוות התורה אינן 'לא-מוסריות', אלא הן הקיום השלם ביותר של המוסר והמדידות הטובות. אמנם, לא תמיד אנו מצליחים להבין איך מתקיים המוסר במסגרת קיום מצוות התורה, אך חוסר הבנה זה נובע מהראייה החלקית שלנו. ובכל אופן, המצוה פועלת פעולה מוסרית בעולם. גם בלא ההבנה שלנו - המצוות עומדות במוסריותן, אך כמובן שככל שנשכיל ונבין זאת, יתווסף לנו חן מיוחד לעשייה, וערכה של העשייה יגבר.

נקודה שלישית - המצוות מתאימות לטבע הישראלי המיוחד שלנו. למדנו בעבר שהמצוות פועלות בעולם. היום גם ראינו שהן פועלות בנו ממש. כעת הרב קוק מוסיף רובד נוסף - המצוות הן תוצר של האופי המיוחד שלנו - של עם ישראל. ממנו הן נובעות, ולאחר עשייתן, הן חוזרות ומשפיעות עליו. דוגמה לזה היא אדם העוזר לחברו בעת צרה. העזרה הזו נובעת מרגש האחוה בין החברים, ולאחר מעשה היא גם חוזרת ומחזקת את הקשר ואת האחוה ביניהם.

הרב קוק כותב שצריך לבאר את העניין הזה. כנראה שלאדם שלא עיין בכך הדבר אינו ברור. דיו. קשה לנו לראות מה הקשר של מצוה כזו וכזו אלינו, אך זו בדיוק העבודה המוטלת עלינו. מתוך הבנה שיש קשר הדוק בינינו למצוות, ושהן מתאימות כל כך לטבע הפשוט שלנו, לטבע הנשמתי המוסרי והלאומי שלנו - נוכל להסיר את המחסומים, ופשוט נרגיש חיבור וקשר טבעי למצוות.

הרחבות

• תיקון המידות ובריאות הנפש

כל המצוות צריכות להיות מְסֻדָּוֹת בְּהַמוּסָר הַמְדוּתִי. הרב קוק מסביר שהמצוות פועלות על הנפש ומתקנות אותה ואת מידותיה, אף-על-פי שלא תמיד אנו מסוגלים להבין כיצד הן עושות זאת.

ספר החינוך כותב שאף שאיננו מסוגלים להבין את כל המצוות, עלינו לברר את תכליתן עד מקום שידינו מגעת. בשם הרמב"ן הוא מסביר שתועלת המצוות "באדם עצמו - למנוע נזק או אמונה רעה או מידה מגונה... וזהו לא ניתנו המצוות אלא לצרוף בהם את הבריות' שיהיו ככסף צרוף, כי הצורף הכסף אין מעשהו בלא טעם, אבל (=אלא) להוציא ממנו כל סיג... הזכירו כי המצוות המעשיות כגון שחיתת הצוואר ללמדנו המדות הטובות, והמצוות הגזרות במינים לזקק את נפשתינו..." [מצוה תקמה].

הרלב"ג, בפירושו על משלי, מוסיף שהמצוות יוצרות באדם איזון ובריאות נפשית: "הנה דרכי התורה הם דרכים שינעמו וימתקו מאוד לאדם... וכל נתיבות התורה הם שלום לגוף, לנפש כמו שהתבאר... כי כלם יישירו (=מכוונות) אל בריאות הגוף ובריאות הנפש, הנה התורה היא עץ חיים לאשר הם מחזיקים בה לשמור ולעשות ולחקור בענייניה ובאופן החכמה אשר יישירו אליה וסומכי התורה שמחזיקים אותה לעמוד על הסבות בדבריה הוא מאושר כי מזה הצד יתיישר לעמוד על כוונותיה" (משלי ג, יז; ועיין עוד ברמב"ם ובמפרשי הלכות דעות ב, א; שמונה פרקים ג).

המצוות בונות את הנשמה

המצוות בונות הן את הנשמה, בין נשמת היחיד בין נשמת הצבור. השיירה האלהית משוטטת ומרחפת על פני המצוות וחודרת בתוכייתן. הרעיון הגדול של התורה המלא של אמונת אלהים, בצורתה הרוממה המאשרת את החיים, הולך הוא ומתלזה עם כל מצוה בצורה פרטית המיחדת לה. הצורה היא מתחלקת^ו היא בנשמה לפי התכן של המצוה, ולפי הערך של הדבקות הנשמתית אל האור העליון שבמצוה כן הנשמה מתגדלת וכחה מתרבה.

(אוצרות הראי"ה כרך ב, מאורות המצוות, פרק א, חלק ג, א, עמ' 494)

כל המצוות צריכות להיות מְסֻדָּוֹת בְּהַמוּסָר הַמְדוּתִי.^ו אלא שהן הולכות^ו בדרך עמק מאד, שהעין הפשוטה לא תוכל להגיע אליו, ומכל מקום גם בלא דעת והכרה הפעלה^ו בפעלת, אלא היא מוסיפה^ו פעמה^ו כפי התגלות הדעת של היחס שבין המצוה והמוסר הנפשי.

(אוצרות הראי"ה כרך ב, מאורות המצוות, פרק א, חלק ג, ב, עמ' 494)

היחס בין מעשים לרגשות

צְרִיכִים לְבָאֵר אִיךָ הַמַּעֲשִׂים כְּלָם, הַדְּיָנִים וּפְרָטֵי הַמְּצוּוֹת, נוֹבְעִים מִן הַדְּעוּת וּמִן הַרְגֵּשׁוֹת, שֶׁהֵם הֵם יְסוּדֵי הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאָמָה, וְהֵם בּוֹנִים אֶת הַמַּחֲשָׁבָה וְאֶת הַרְגֵּשׁ שֶׁל הָאָמָה עַל יְדֵי פְעֻלָּתָם הַחוּצָה.^ו וכְּשֶׁמְבַטְלִים חֲלָקִים מִן הַמַּעֲשֵׂה, הַרְגֵּשׁ וְהַמַּחֲשָׁבָה הוֹלְכִים וְחֹרְבִים, וְהַנֶּשְׁמָה מִתְדַלְּדֶלֶת, וְרָקֵב נֹרָא הוֹלֵךְ וְנוֹסֵס.

חיבת המצוות

הַעֲקָר הוּא לְבָאֵר כְּמֵה נְאוֹת וְנַחֲמֻדוֹת, יְפוֹת וְנַעֲיֻמוֹת מְצוּוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה. חֶבֶת הַקִּדְשׁ אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְגַדֵּל בְּכָל מֵה שְׂאֵנוּ יְכוּלִים, לְהַרְאוֹת עַל יְסוּד הַחֲמִידָה הַכּוֹלֶלֶת הַבְּנוּי עַל הַכֶּרֶת הַיְפִי וְהַנֶּשְׁגָּב הַקְּלָלִי שֶׁבְּנֶפֶשׁ הָאֲנוּשִׁית הַנִּמְצָא בְּאַרְחַ חַיִּים שֶׁל תּוֹרַת אָמָת, וְיִוְתָר מְזָה לְהַרְאוֹת אֶת הָאִפִּי הַמִּיחֵד שֶׁלָּנוּ, הָאִפִּי הַיִּשְׂרָאֵלִי; וְאִיךָ שֶׁעַל פִּי טְבַעְנוּ הַקְּנִים וְהַתְּכָן הַקְּבוּעַ בְּרוּחָנוּ, מִתְאַיִם הוּא לְרוֹמְמוֹת וְשִׁגּוּב^ו כֵּל חֵק בִּישְׂרָאֵל וְכָל מִשְׁפָּטֵי תּוֹרַת חַיִּים, וְשֶׁעַל כֵּן רְאוּי שְׁנַיִח^ו אֶת הַטְּבַע הָאִמִּיץ הַזֶּה שֶׁטְּבוּעַ בְּקִרְבָּנוּ מְאֹד וּמַעֲוֹלָם, שֶׁיִּצָּא אֶל הַפֶּעַל בְּלֹא שׂוּם מַעֲצוֹר, בְּאוֹתָהּ הַתְּבִיעָה עֲצֻמָּה לְחַיִּים טְבַעִיִּים שֶׁהַתְּגַבְרָה בְּדוֹר בְּיָמִים הָאֲחֻרָיִם^ו בְּיָחִיד.

(אוצרות הראי"ה כרך ב, מאורות המצוות, פרק א, חלק ג, ג, עמ' 494)

מִתְחַקְקָת - נחקקת. **הַמְדוּתִי** - תיקון המידות. **הוֹלְכוֹת וְכו'** - פועלות ברבדים פנימיים. **הַפְּעֻלָּה** - התוצאה. **יַפְעָה** - התגלות. **פְּעֻלָּתָם הַחוּצָה** - כוח הרצון והחשק שבאדם. **שִׁגּוּב** - חיוק. **שְׁנַיִח** - שנאפשר. **בְּיָמִים הָאֲחֻרָיִם** - בתקופה האחרונה.